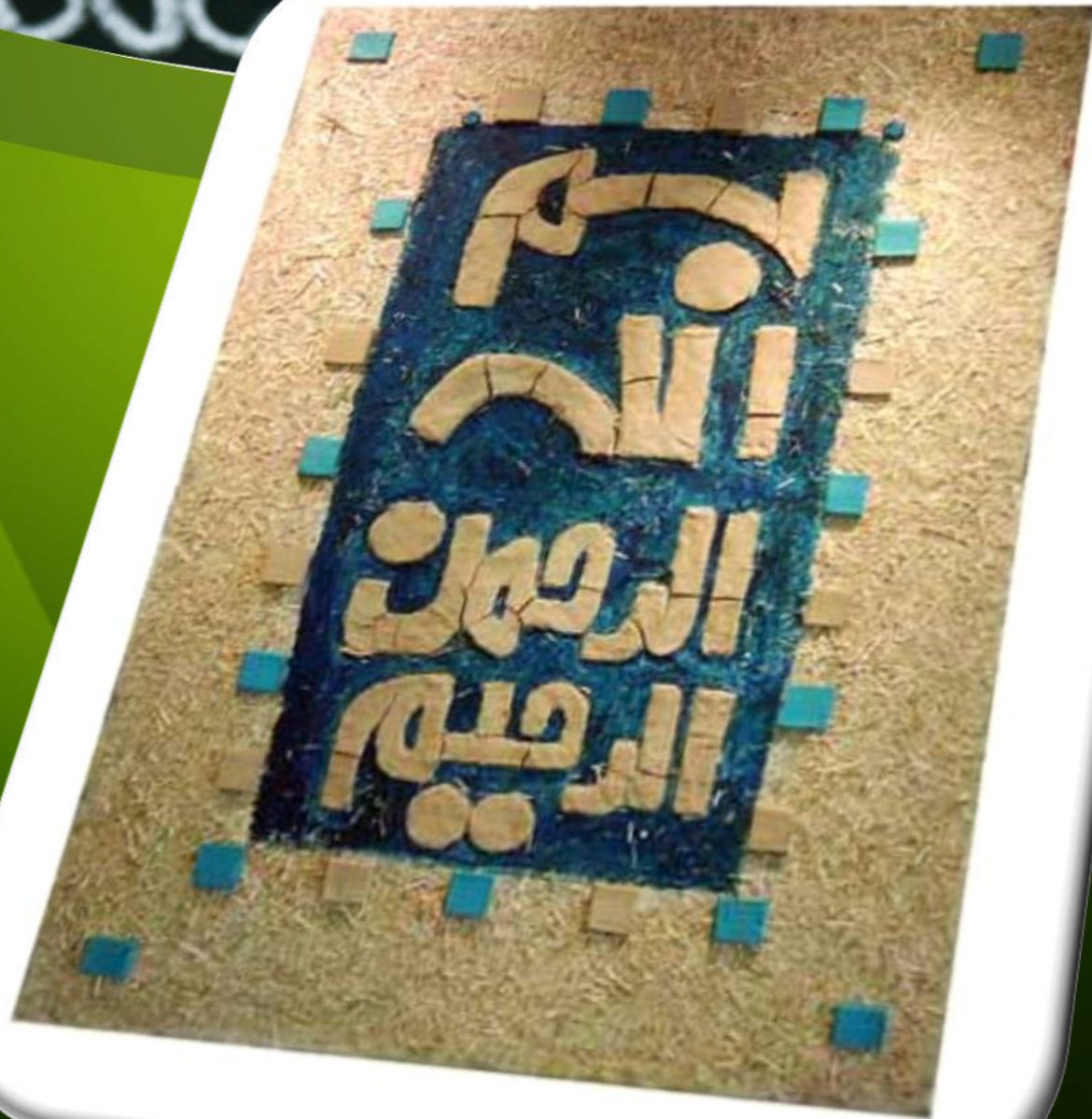

EDUC

نظریه یادگیری گشتالت

شناخت گرایان	رفتار گرایان
(۱) یادگیری ایجاد تغییرات در ساخت شناختی (فرایندهای ذهنی)	(۱) یادگیری ایجاد تغییرات در رفتار
(۲) بینش و بصیرت	(۲) آزمایش و خطا
(۳) کسب ساخت ذهنی	(۳) کسب عادات رفتاری
(۴) واسطه های مرکزی	(۴) واسطه های پیرامونی

نظریه یادگیری گشتالت

رفتار گرایان	شناخت گرایان
(۵) یادگیری همراه با آگاهی قبلی	(۵) یادگیری بدون آگاهی قبلی
(۶) تشویق و تنبیه برونی	(۶) تشویق و تنبیه جنبه درونی
(۷) جزء نگر	(۷) کل نگر

نظریه یادگیری گشتالت

❖ روانشناسان گشتالت معتقد بودند که اراده گرایی، ساخت گرایی و رفتارگرایی هر سه مرتکب اشتباه واحدی می شوند و آن استفاده از رویکرد **عنصر نگری** است.

❖ تاکید اصلی گشتالتی ها بر کشف تجارب کلی معنی دار است. در نظر آنها این رویدادهای سازمان یافته و معنی دار هستند که میدان ادراکی فرد را تشکیل می دهند.

نظریه یادگیری گشتالت

❖ رفتارگرایی و گشتالت را **تز و آنتی تز** همدیگر می نامد، یکی از مهمترین اختلاف های این دو مکتب این است که طرفداران مکتب گشتالت معتقدند پدیده ها و رویدادهای مرکب و همچنین رفتار را نمی توان به اجزای ساده (به عنوان مثال تداعی ها) تجزیه کرد، زیرا ترکیب و هیئت هر پدیده مرکب (یعنی گشتالت آن) متفاوت از مجموع اجزای آن است.

❖ پس رفتار و فرایندهای پایه روانی از قبیل ادراک، شناخت، احساس و تفکر را نیز نمی توان به اجزای تشکیل دهنده آنها مانند «پیوندها» تجزیه کرد.

نظریه یادگیری گشتالت

- ❖ روانشناسان گشتالت معتقدند که تجزیه کل به اجزاء (کاهش گرایي)، ماهیت کلی و یگانگی و نیز جوهر یک پدیده را از بین می برد.
- ❖ برای مثال، گشتالت گرایان می پرسند که آیا یک سیب قرمز ترکیبی از اجزاء آن، مانند رنگ، شکل، طرح و سفتی است یا اینکه چنین تجزیه ای، سیب بودن را که در کل قابل درک است خدشه دار می کند.

نظریه یادگیری گشتالت

❖ مکس ورتایمر، ولفگانگ کهلر و کورت کافکا بنیانگذاران روانشناسی گشتالت شناخته می شوند.

❖ به نظر می رسد نهضت گشتالت زمانی آغاز شد که ورتایمر، در هنگام سفر با قطار به کشف پدیده فای، به این باور رسید که پدیده ها با عناصری که آن را به وجود می آورند تفاوت دارند : "کل با مجموع اجزای آن متفاوت است".

نظریه یادگیری گشتالت

❖ گشتالت در واقع واژه آلمانی معادل **انگاره یا الگو** است. پیروان این مکتب معتقدند ما دنیا را در کل های معنی دار یا گشتالت ها تجربه می کنیم نه محرک های جداگانه و تجزیه کردن پدیده ها به معنای تحریف آن است.

❖ در واقع آنچه در روانشناسی گشتالت اهمیت دارد پی بردن به احساس، ادراک و ارتباط است که موجب رفتار معنادار می شود.

نظریه یادگیری گشتالت

❖ پژوهشگران مکتب گشتالت بیش از دیگر مکاتب به **شرایط محیط** (به معنی جامع آن) توجه دارند، کافکا (۱۹۳۵)، از بنیانگذاران این مکتب، محیط را به دو نوع «**جغرافیایی**» و «**رفتاری**» تفکیک میکند. «محیط جغرافیایی» به معنی «محیطی که به طور عینی وجود دارد» و «محیط رفتاری» بدان گونه که «به وسیله فرد تجربه می شود» به کار می رود. یک نفر ممکن است از یک محیط جغرافیایی در دو مقطع زمانی، دو نوع ادراک و تجربه مختلف بیابد.

نظریه یادگیری گشتالت

❖ یادگیری برای روانشناسان پیرو نظریه گشتالت به صورت مسئله ای در زمینه ادراک (Perception) است.

❖ یادگیری در روانشناسی گشتالت عبارت است از بینش (insight) حاصل از درک موقعیت یادگیری به عنوان یک کل یکپارچه و آن هم از طریق کشف روابط میان اجزای تشکیل دهنده موقعیت یادگیری حاصل می شود.

نظریه یادگیری گشتالت

- ❖ با توجه به تعریف یادگیری در نظریه گشتالت نمی توان تعلیم و تربیت را منحصر به سه عنصر معلم، دانش آموز و محتوا نمود.
- ❖ بر این اساس بینش یا ادراکی که حاصل درک رابطه این اجزا است، شرایط یادگیری را فراهم می سازد.

نظریه یادگیری گشتالت

❖ ادراک

❖ در یادگیری به شیوه گشتالت ادراک یکی از مهمترین عوامل آن است.

❖ کل همواره قبل از اجزا ادراک می شود. پس از ادراک کل، ادراک اجزا به آسانی امکان پذیر می گردد. در واقع به یاری ادراک کل است که یادگیری معنا و مفهوم پیدا می کند.

نظریه یادگیری گشتالت

❖ بینش

❖ یادگیری عبارت است از یافتن بینش‌های جدید یا تغییر در بینش‌های گذشته

❖ احساس و گرایشی است که موجود زنده نسبت به ارتباط اجزا و موقعیت‌ها نشان می‌دهد.

❖ به عبارت دیگر، بینش عبارت از راه یافتن به کم و کیف یک مشکل و پی بردن به حل آن است.

نظریه یادگیری گشتالت

❖ ادراک

❖ با توجه به نظریه گشتالت اگر برنامه ریزان و متصدیان حوزه تعلیم و تربیت بتوانند محتوای درسی را به شکلی طراحی کنند که موضوعات درسی در یک **کل منسجم و بافت و زمینه کلی** به صورت هماهنگ ارائه شوند، میزان درک و یادگیری معنادار افزایش می یابد.

نظریه یادگیری گشتالت

❖ ادراک

❖ همچنین اگر معلم نیز بتواند به عنوان هدایت کننده و واسطه آموزش به دانش آموز کمک کند تا وی هر چه بیشتر بتواند میان مطالب ارتباط برقرار کند و جزء را به کل ربط دهد و میان آنها پیوند برقرار کند ، بهتر می تواند مطالب را یاد بگیرد.

❖ و در نهایت این خود دانش آموز است که باید توانایی ایجاد کل و یکپارچگی میان مطالب آموخته شده را از طریق اتصال مطالب جدید به مطالب گذشته به مرور زمان فرا گیرد.

نظریه یادگیری گشتالت

❖ ادراک

❖ توجه به ادراک و بینش دقیقاً همان چیزی است که آموزش و پرورش ما نسبت به آن بی توجه است. اهداف آموزشی آنقدر کلی و گنگ و نامفهوم تبیین می شوند که دانش آموز و معلم هر دو چاره ای جز حفظ کردن و آزمون حفظیات ندارند.

نظریه یادگیری گشتالت

❖ ادراک

❖ محتوای درسی بدون در نظر گرفتن یک کل منسجم و عمیق ارائه می شوند و زمینه کشف و شهود را برای دانش آموز فراهم نمی کنند و دانش آموز هم بدون علاقه و انگیزه راحت ترین کار و یا شاید سخت ترین کار را انتخاب می کند و به حفظ کردن مطالب بدون هیچ رابطه و ادراکی می پردازد و یقیناً بعد از مدت کوتاهی نیز قسمت اعظم آن را فراموش می کند.

نظریه یادگیری گشتالت

- ❖ ویژگی های یادگیری از راه بینش
- ❖ انتقال از مرحله پیش از حل مسئله به مرحله حل مسئله ناگهانی و کامل است.
- ❖ عملکرد حاصل از حل مسئله از راه بینش معمولاً یک عملکرد همواره خالی از اشتباه است.
- ❖ راه حلی که از طریق بینش برای یک مسئله به دست می آید تا زمان قابل توجهی حفظ می گردد.
- ❖ راه حل بدست آمده از یک مسئله در مسائل مشابه دیگر به سادگی قابل کاربرد است.

نظریه یادگیری گشتالت

- ❖ مفاهیم نظری عمده
- ❖ نظریه میدانی
- ❖ روانشناسی گشتالت را می توان کوششی برای کاربرد نظریه میدانی فیزیک در مسائل روانشناسی دانست. یک میدان را به صورت یک نظام دارای ارتباط درونی و پویا توصیف کرد که هر قسمت آن بر قسمت های دیگر تاثیر می گذارد.
- ❖ مهمترین ویژگی میدان این است که هیچ عنصری از آن جدا از بقیه عناصر میدان نیست. این مفهوم در سطوح مختلفی به کار می رود. یعنی هر اتفاقی که برای فرد می افتد همه چیزهای دیگر اطراف او را تحت تاثیر قرار می دهد.

EDUCATION

نظریه یادگیری گشتالت

❖ مفاهیم نظری عمده

❖ نظریه میدانی

- ❖ فردی که این نظریه را بار اول به کار بست کورت لوین روانشناس گشتالتی بود و براساس آن نظریه ای درباره انگیزش انسان داد. او گفت **رفتار انسان** در هر زمان معین به وسیله تعدادی کل **واقعیت های روانشناختی** که در آن زمان تجربه می شوند تعیین می گردد.
- ❖ همه این واقعیت ها، فضای زندگی را تشکیل می دهند و کلیت این رویدادها در هر لحظه رفتار فرد را تعیین می کنند.
- ❖ انسان در یک میدان تاثیر دائما در حال تغییر زندگی می کند و تغییر در هر یک از آنها بر بقیه نیز تاثیر می گذارد. لوین این را نظریه میدانی می نامید.

نظریه یادگیری گشتالت

❖ قوانین سازمان دهی ادراک

❖ روانشناسان گشتالتی به ذاتی بودن نیاز انسان به سازمان و وحدت تجربه ادراکی معتقدند.

❖ انسان تمایل دارد تا در جهت چیزهای کل و یا هیات‌های خوب حرکت کند تا از تنش‌های خود بکاهد و کلیت خود را به ظهور برساند.

❖ تمایل اساسی انسان تلاش برای کسب تعادل به عنوان یک ارگانیزم است.

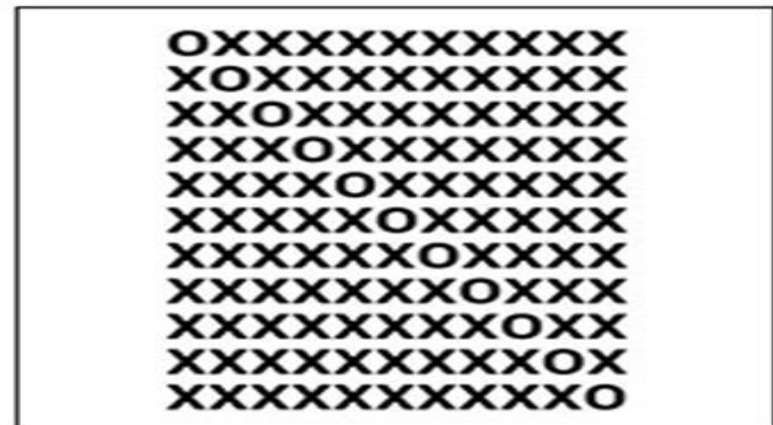
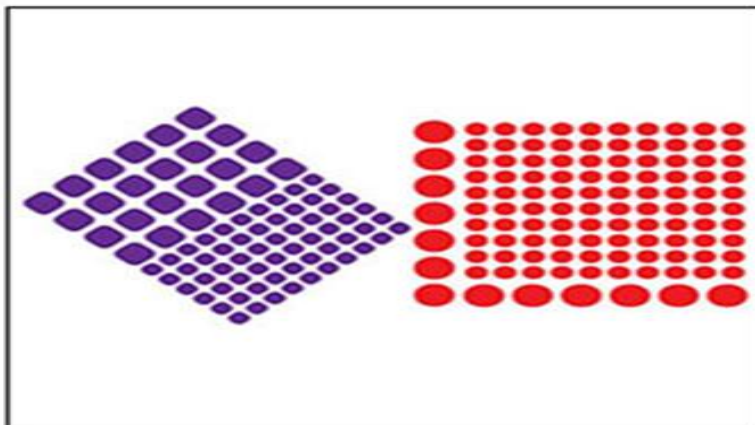
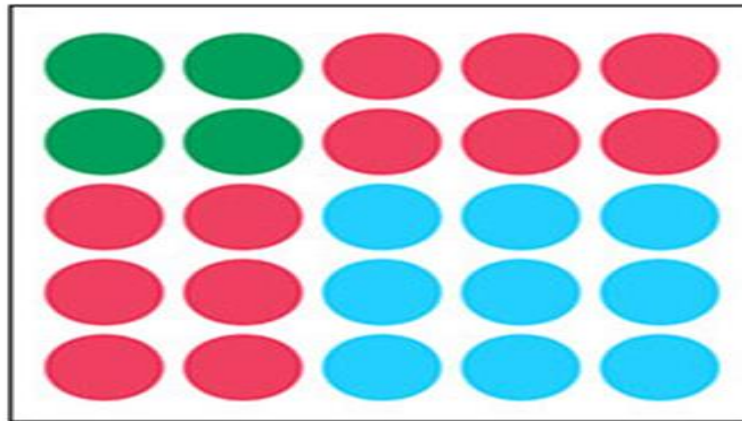
نظریه یادگیری گشتالت

❖ قوانین سازمان دهی ادراک

❖ قانون مشابهت Law of similarity

❖ ذهن بشر اجزایی را که دارای خصوصیات مشابه هستند، به صورت یک مجموعه واحد می بیند. سه عامل عمده تشابه، **اندازه، رنگ و شکل** هستند. لازم به ذکر است که، در میان این سه عامل اندازه نسبت به دو مورد دیگر از گشتالت قوی تری برخوردار است. در تصویر زیر هر سه عامل این اصل را می توان مشاهده کرد.

نظریه یادگیری گشتالت

EDUCATION

نظریه یادگیری گشتالت

نظریه یادگیری گشتالت

❖ قوانین سازمان دهی ادراک

❖ قانون مجاورت Law of proximity

- ❖ طبق قانون مجاورت پدیده ها و اموری که نزدیک به هم قرار دارند بهتر و سهلتر آموخته می شوند. به عبارت دیگر، عناصری که در مجاورت یکدیگر باشند به صورت کل یکپارچه درک می شوند.
- ❖ قانون مجاورت بیانگر عوامل سازنده ای است که در یک صحنه حضور دارند و شکل و وضع خاصی را بوجود می آورند، هر چه این عوامل یا واحدها به هم نزدیکتر باشند احتمال وابستگی آنها بیشتر است.

نظریه یادگیری گشتالت

نظریہ یادگیری گشتالت

نظریه یادگیری گشتالت

❖ قوانین سازمان دهی ادراک

❖ قانون مجاورت Law of proximity

❖ در این قانون نه تنها فاصله مکانی و نزدیکی عوامل سبب ایجاد دسته های جداگانه می شود، بلکه این امر در مورد فاصله های زمانی نیز صادق است. اصوات و الفاظی که نزدیک به یکدیگر ادا می شوند با هم یک واحد مستقل صوتی را تشکیل می دهند و آنهایی که دور از یکدیگرند دارای چنین خصوصیتی نیستند.

نظریه یادگیری گشتالت

❖ قوانین سازمان دهی ادراک

❖ قانون تداوم یا پیوستگی Law of Continuity

❖ بر این اساس چشم بین عناصری که در یک مسیر (یک خط، یک منحنی) هستند ارتباط برقرار می کند. این ارتباط تا زمانی تداوم می یابد که چیزی این منحنی ذهنی را برهم بزند.

EDUCATION

نظریه یادگیری گشتالت

نظریه یادگیری گشتالت

❖ قوانین سازمان دهی ادراک

❖ قانون ادامه خوب یا جهت مشترک Law of good continuation

or law of common direction

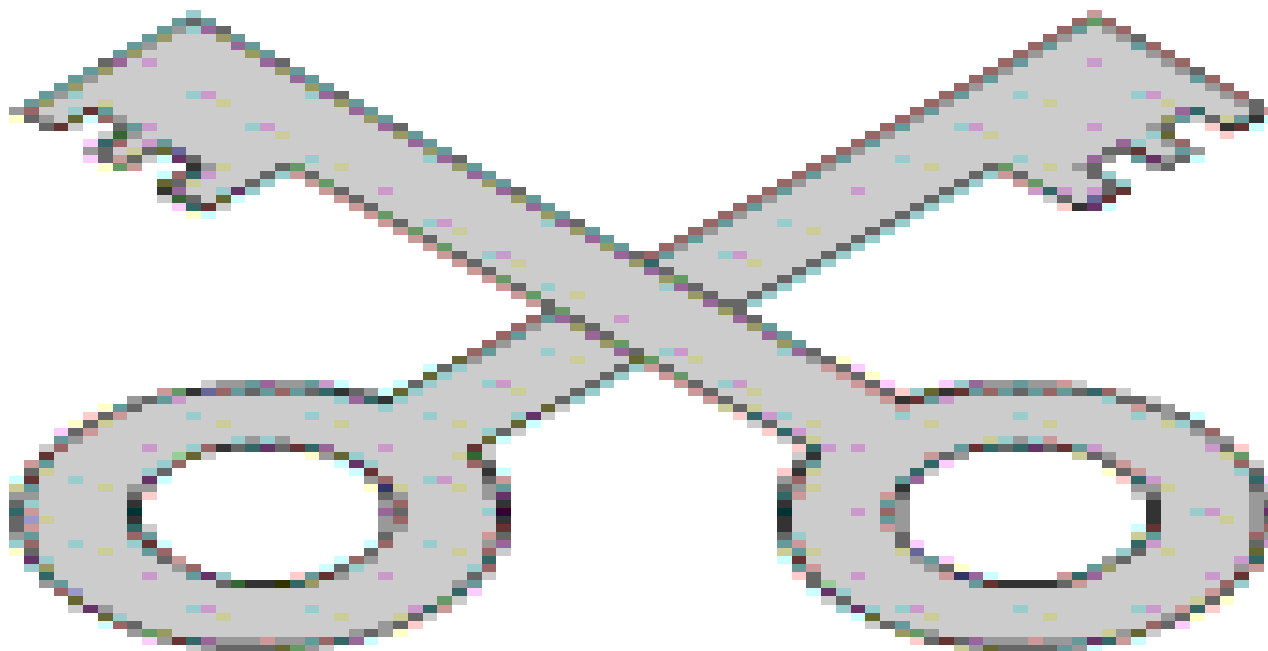
❖ ادامه خوب یا جهت مشترک، قانونی است که می گوید : سازمان

ادراکی به نحوی تشکیل می شود که یک خط مستقیم به صورت

مستقیم، یک پاره دایره به صورت دایره و غیره ادامه می یابد.

نظریه یادگیری گشتالت

❖ قوانین سازمان دهی ادراک

نظریه یادگیری گشتالت

نظریه یادگیری گشتالت

❖ قوانین سازمان دهی ادراک

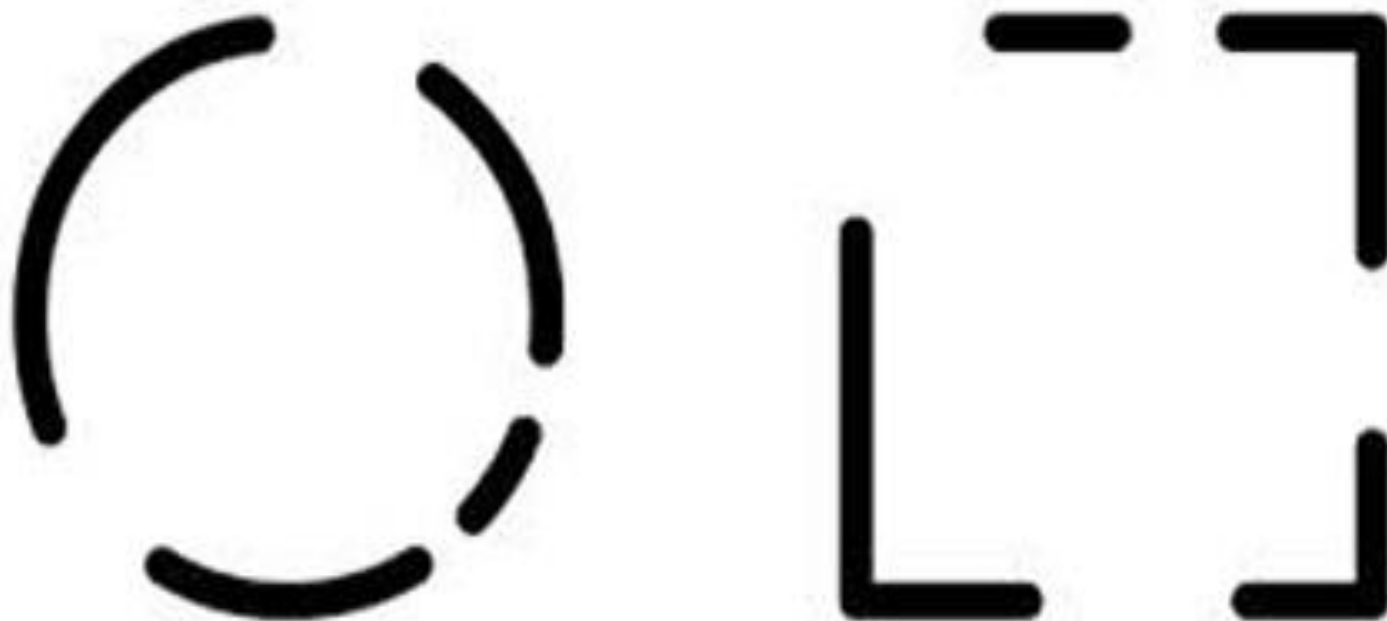
❖ قانون بستن Law of Closure

❖ در ما این تمایل وجود دارد که تجربه های ناکامل را کامل کنیم. برای مثال زمانی که قسمتی از یک شکل یا طرح جا افتاده و یا حذف شده باشد، چشم آن را تکمیل می کند و به صورت یک شکل کامل می بیند.

❖ این اصل از همان قانون پراگنانز تبعیت می کند. تجارب سازمان یافته معنی دار حاصل نیروهای میدانی مغز هستند که اطلاعات حسی را تغییر شکل می دهند ، لذا دایره ناقص آن چیزی است که ما حس می کنیم و دایره کامل همان است که ادراک می شود.

نظریه یادگیری گشتالت

❖ قوانین سازمان دهی ادراک

EDUCATION

نظریه یادگیری گشتالت

نظریه یادگیری گشتالت

❖ قوانین سازمان دهی ادراک

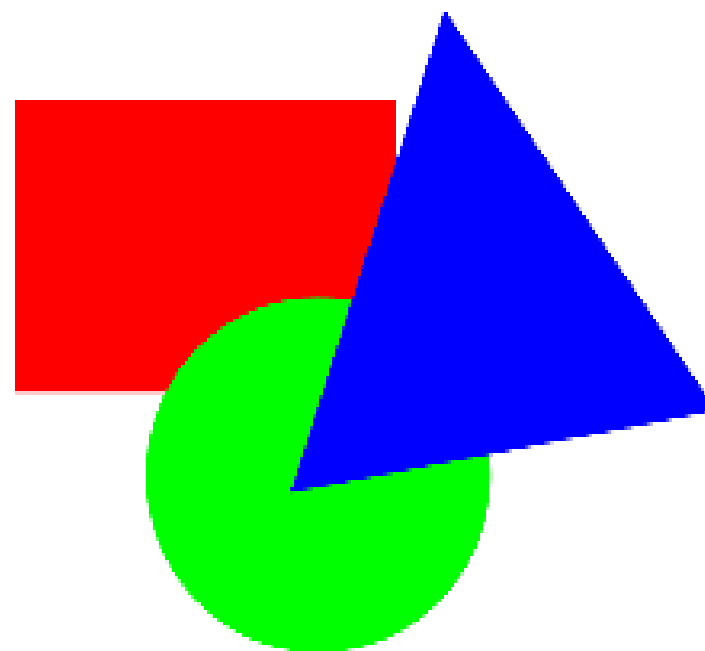
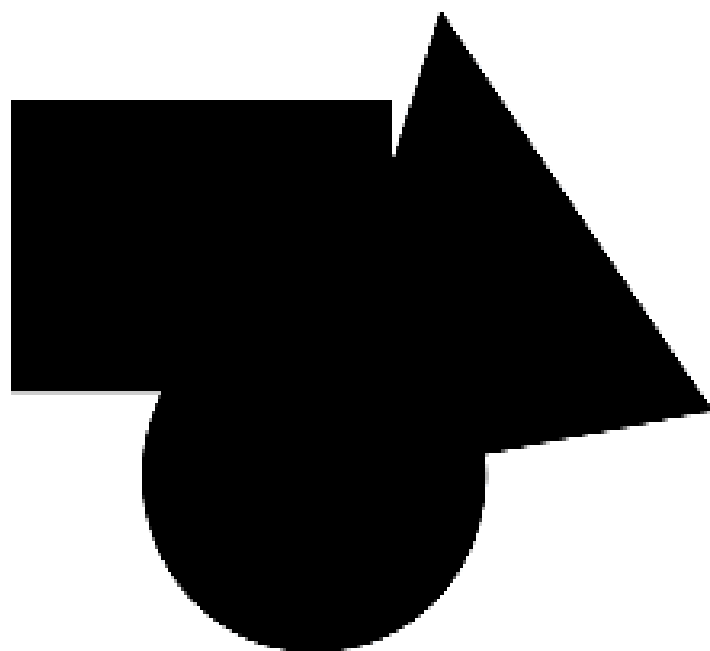
❖ قانون فراگیری Law of pragnanz

❖ برای هر رویداد روانشناختی این تمایل وجود دارد که معنی دار، کامل و ساده باشد.

❖ “People will perceive and interpret ambiguous or complex images as the simplest form(s) possible.”

نظریه یادگیری گشتالت

❖ قوانین سازمان دهی ادراک

EDUCATION

نظریه یادگیری گشتالت

نظریه یادگیری گشتالت

❖ قوانین سازمان دهی ادراک

❖ قانون شکل و زمینه Law of figure-ground

❖ طبق قانون شکل و زمینه خواص پدیده های گشتالتی این است که در زمینه ای که یافت می شوند، به طور مشخص جلوه می کنند.

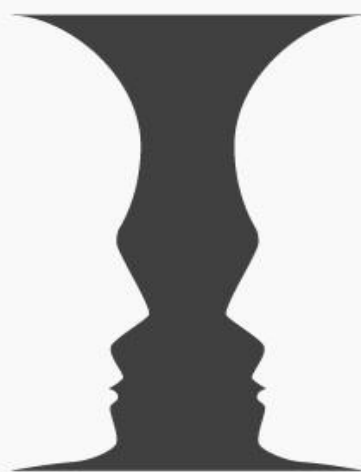
❖ شکل در هر زمینه ای همان گشتالت است، یعنی چیزی که ادراک می شود. زمینه عبارت است از صحنه ای که در آن شکل ظاهر می شود.

❖ به عبارت دیگر بخشی از حوزه ادراکی که به خوبی سازمان یافته است و توجه شخص را به خود جلب می کند شکل نام دارد و بخش مبهم و نامتمایز حوزه ادراکی که شکل در آن بارز می شود زمینه نام دارد.

نظریه یادگیری گشتالت

❖ قوانین سازمان دهی ادراک

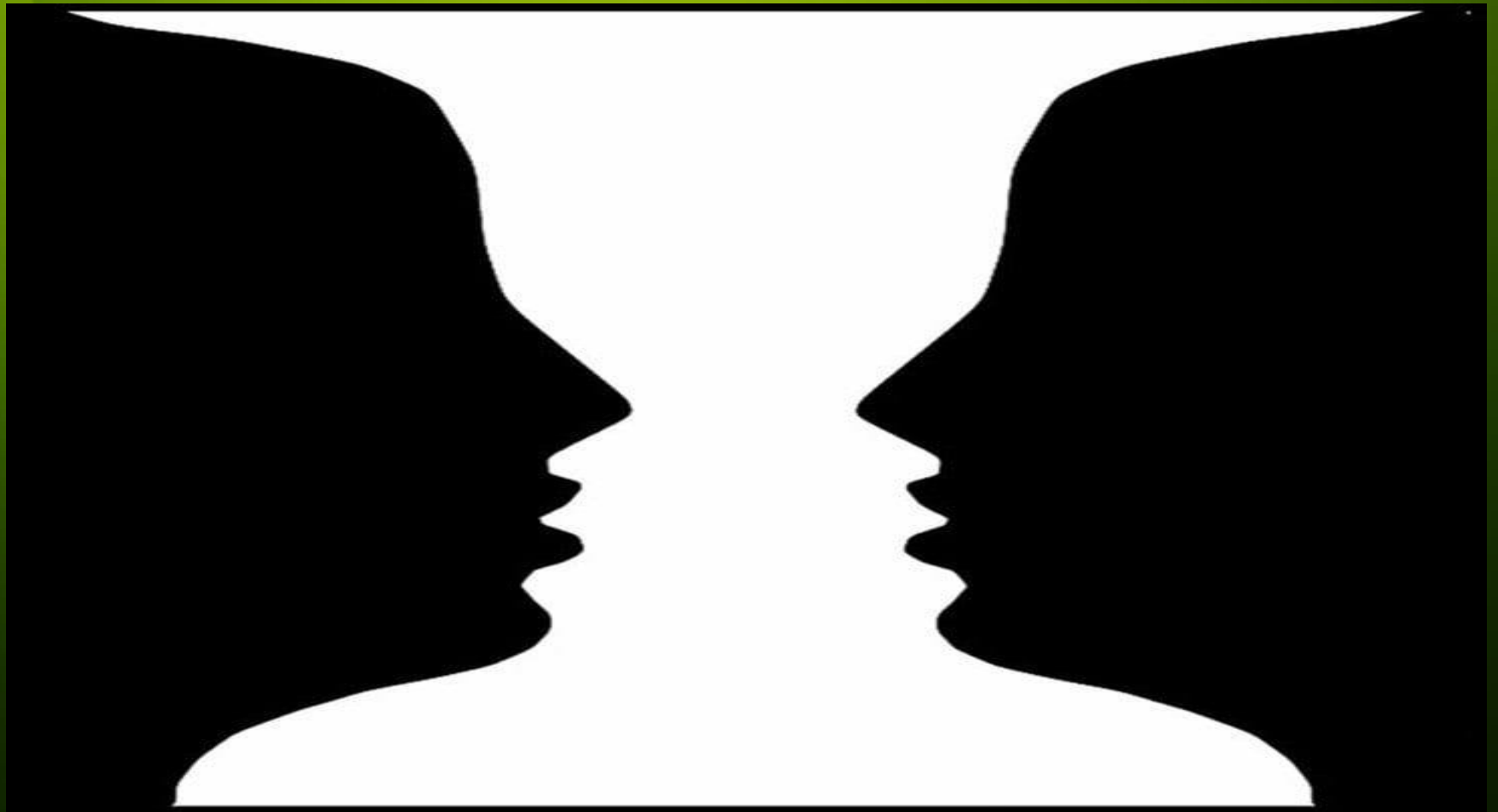
Figure / Ground

INTERACTION DESIGN
FOUNDATION

INTERACTION-DESIGN.ORG

نظریه یادگیری گشتالت

نظریه یادگیری گشتالت

❖ قوانین سازمان دهی ادراک

❖ قانون سرنوشت مشترک Law of Common fate

❖ این قانون بیشتر در تصاویر متحرک مطرح می شود. بدین معنی که عناصری که با هم در یک راستا حرکت می کنند از طرف مغز به عنوان یک کل واحد در نظر گرفته می شوند.

❖ When visual elements are seen moving in the same direction at the same rate (optical flow), perception associates the movement as part of the same stimulus.

نظریه یادگیری گشتالت

❖ قوانین سازمان دهی ادراک

EDUCATION

نظریه یادگیری گشتالت

نظریه یادگیری گشتالت

❖ کاربردهای آموزشی نظریه گشتالت

❖ بیشترین استفاده ها از اصول نظریه گشتالت را ماکس ورتهایمر (۱۹۴۵) به معلمان معرفی کرده است. او در کتاب معروف خود به نام تفکر بارآور که در سال ۱۹۴۵ انتشار داد اصول نظریه گشتالت را در مسائل آموزش و یادگیری بینش مندانه به کار بست.

نظریه یادگیری گشتالت

❖ کاربردهای آموزشی نظریه گشتالت

❖ طبق این نظریه تمام جنبه های یادگیری به واحد های معنی دار تقسیم می شوند و این واحدها نیز به یک مفهوم یا تجربه ی کلی وابسته اند.

نظریه یادگیری گشتالت

❖ کاربردهای آموزشی نظریه گشتالت

❖ نظام آموزش و پرورش جزئی از یک جامعه است که برای عملکرد صحیح و حرکت در جهت هدف های کل جامعه، خود باید به عنوان یک کل نظام مند و هماهنگ وجود داشته باشد.

نظریه یادگیری گشتالت

❖ کاربردهای آموزشی نظریه گشتالت

❖ نظام آموزش و پرورش در سایه ترکیب و انسجام هدفها، فرایندها و غایت ها تأثیر گذارترین جزء یا خرده نظام یک جامعه است که می تواند باعث رشد و شکوفایی و خوشبختی آن جامعه شود.

نظریه یادگیری گشتالت

❖ کاربردهای آموزشی نظریه گشتالت

❖ اگر تعیین نیازها ، هدف گذاری و انتخاب هدف های رفتاری آموزش و پرورش در سطح کلان تصمیم گیری به صورت علمی انجام شود و برنامه ریزان بتوانند با توجه به تصویر و شناخت کل جامعه برنامه ریزی کنند آنگاه باید این نحوه شناخت و ادراک به سایر بخش های نظام آموزش و پرورش تسری پیدا کند. تا معلم ، دانش آموز و محتوای درسی به عنوان اجزای کل نظام آموزشی هماهنگی و انسجام خود را حفظ کنند.

نظریه یادگیری گشتالت

❖ کاربردهای آموزشی نظریه گشتالت

- ❖ در برنامه های درسی، ضمن اینکه به هدفهای رفتاری توجه می شود، باید کلیتهای مفاهیم و موضوعات درسی را مد نظر قرار داد.
- ❖ برای اینکه بتوان دیدگاه کلی و بینش دانش آموز را نسبت به موضوع مورد ارزیابی سنجیده، باید علاوه بر آزمونهای عینی از آزمون های انشایی و باز - پاسخ و سایر روش های سنجش و اندازه گیری نیز استفاده کرد.